

1. Als je zelf keuzes maakt, wat doe je dan met de traditie?

Afgelopen dinsdag was ik op het Wartburg College, locatie Revijs, een reformatorische middelbare school in Zevenkamp. Er was een themadag voor alle leerlingen van 4 Mavo, oftewel 4 Vmbo-TL. Die themadag ging over hoe je verder gaat ná de middelbare school, na je diploma. En de vraag aan mij was om iets te vertellen over 'kiezen': hoe maak je nou keuzes? Hoe doe je dat als christen? Ik liet wat foto's zien, die zal ik ook nu laten zien. 'Kijk, hier werk je naartoe,' zei ik, 'naar je diploma. Maar hoe ga je dan verder?' En toen liet ik de volgende foto zien. En ik vroeg: 'Weten jullie wat dit voor mensen zijn?' Dat wisten ze wel: de Amish, een christelijke groepering in Amerika die vasthoudt aan heel oude tradities. Ze gebruiken bijvoorbeeld geen auto's, niets waar een motor in zit. En ze kleden zich op een traditionele manier, zelfs bij het sporten. Als ze naar de stad gaan, dan botst het wel: hun manier van leven met de moderne samenleving. Dat kan heel veel spanning geven. Maar er is iets bijzonders aan de hand met de Amish. Want als je een jaar of 16 bent, dan krijg je een jaar vrijaf. Ze noemen dat 'rumspringa', dat komt van het Duitse *rumspringen*, een beetje 'rondspringen'. De Amish, die zeggen dan: 'Ga maar de wijde wereld in.' En na dat jaar krijg jij de keus: of je laat je dopen (want de Amish worden niet als kind gedoopt), je wijdt je dan helemaal toe aan de gemeenschap en je leeft de rest van je leven helemaal volgens de tradities van de Amish. Of je breekt met de gemeenschap en je volgt je eigen pad. Maar die breuk is dan ook wel helemaal compleet. Op die manier moet je dus echt kiezen: 'Wil ik zelf verdergaan met het geloof van mijn achtergrond? Of niet?' In dat jaar denk je daar héél veel over na: 'Waar kom ik vandaan? En hoe ga ik verder met mijn levensreis? Wat neem ik wel mee, en wat niet?' Ik zei tegen die jongeren, daar op het Wartburg College: 'Hoe zou jij dat vinden, om zo een jaar vrijaf te krijgen? Wat zou je gaan doen?' Nou, ik weet niet waar ze allemaal aan dachten, maar er kwamen een paar heel bescheiden antwoorden. De één zei: 'Ik zou op vakantie gaan.' De ander zei: 'Ik zou gaan werken.' En toen zei ik: 'Zal ik je eens wat vertellen? Je krijgt ook écht zo'n jaar vrijaf! Sterker nog: je krijgt de rest van je leven vrijaf! Want tot nu toe hebben andere mensen de meeste beslissingen vóór jou genomen: je ouders, je leraren op school, anderen. Maar als je volwassen wordt, dan moet je zelf je keuzes gaan maken. Als jij op jezelf woont, verplicht niemand jou om op zondag naar de kerk te gaan, of om te bidden voor je eten. Jij gaat je eigen keuzes maken, en de vraag is dus: wat leeft er van binnen, in jouw hart?' In feite is dat waar we het vandaag over hebben: het leven is een reis, en je begint ergens. We komen allemaal ergens vandaan. Misschien kom jij uit een familie waar niemand gelovig was, en waarin jij misschien nog steeds de enige bent die gelooft. Misschien kom je uit een heel christelijke familie. Of je familie heeft een ander geloof: misschien kom je uit een moslim-achtergrond of uit een hindoestaanse familie. Maar allemaal komen we ergens vandaan. Het kan zijn dat je met warme gevoelens terugdenkt aan je verleden, het kan ook zijn dat je er vooral nare herinneringen aan hebt, aan de tijd dat je kind was of jongere. En nu is de vraag: wat doe je met de dingen die je zijn meegegeven? Wat doe je met de traditie? Wat doe je met de waarden en normen, met de denkbeelden en met de droombeelden die je zijn overgeleverd? Wat neem je wél mee, en wat neem je niet mee? Dat is een interessante vraag om over na te denken. Maar het is niet alleen interessant, het is ook heel belangrijk, heel wezenlijk. Want veel dingen zijn onbewust je leven binnengekomen. 'Zo ging dat nu eenmaal.' Als kind weet je niet beter dan wat je meemaakt. Maar is datgene wat je geërfd hebt, wel goed? Is het bagage, of is het ballast? En wie bepaalt dat eigenlijk? Wie zegt nou wat wel goed is en wat niet? Vandaag hebben we twee bijbelgedeelten gelezen die allebei gaan over overleveringen, over tradities. In het éne bijbelgedeelte

worden die overleveringen aan de kaak gesteld, ontmaskerd als negatief en afbrekend. In het andere bijbelgedeelte worden de overleveringen juist aangeprezen, daar wordt onderstreept hoe belangrijk ze zijn. Laten we ze allebei maar eens goed bekijken, die stukken tekst.

2. Negatieve traditie, waarvan je los moet komen

In Mattheüs 15 gaat het over schriftgeleerden en Farizeeën die vanuit Jeruzalem helemaal naar het noorden van Israël gekomen zijn, dāgen lopen, om daar naar Jezus te komen luisteren. Waarom hebben ze dat gedaan? Nou, uit alles blijkt dat ze niet gekomen zijn uit verlangen om door Jezus dichter bij God te komen. Nee, ze zijn gekomen om Jezus te betrappen op mogelijke overtredingen van de Joodse wet. Ze zijn erop uit gestuurd als een soort inquisitie. 'Hoe kunnen we Jezus pakken?' De haat zit al heel diep. Dat blijkt uit de vraag die ze stellen. Vers 2: 'Waarom overtreden Uw discipelen de overlevering van de ouden? Want zij wassen hun handen niet als zij brood gaan eten.' Voor de Joodse leiders was dit een enorm belangrijk punt: je handen wassen voor het eten. Niet zozeer vanwege hygiëne, maar vanwege godsdienstige reinheid. Want ja, met je handen raak je van alles aan, je kunt zomaar 'onrein' worden. En als je dan brood aanraakt, dan wordt dat brood ook onrein, en als je dat inslikt, wordt je hele lichaam onrein.

De vraag luidt dus: 'Waarom overtreden Uw discipelen de overlevering van de ouden?' Met die 'ouden' werden twee heel belangrijke leraren bedoeld, die net vóór de tijd van Jezus geleefd hadden: Rabbi Hillel en Rabbi Sjammai. Die twee leraren, Hillel en Sjammai, die waren het letterlijk over álles met elkaar oneens, behalve over één ding: dat je voor het eten je handen moest wassen. In die tijd werd het zelfs gezien als een teken waaraan je Joden kon herkennen: het wassen van de handen voor het eten. Dus ja, waarom deden de discipelen van Jezus dat dan niet? Waarom ze dat niet deden weten we niet. Misschien was er gewoon geen water in de buurt. Maar voor Jezus hoefde het niet persé. Dat is wel duidelijk.

Waarschijnlijk zit er nog meer achter. Want dit gesprek vindt plaats korte tijd nadat Jezus duizenden mensen te eten gegeven heeft doordat Hij vijf broodjes en twee visjes ging breken: de wonderbare spijziging. Die onderzoekscommissie uit Jeruzalem heeft daar zijn ogen uitgekeken. Onvoorstelbaar!! Niet... dat wonder! Maar dat ál die mensen gingen eten zonder hun handen te wassen! Want ze hadden niet gerekend op een maaltijd, er was geen water aanwezig.

Maar als Jezus een wonder doet en vervolgens toelaat dat al die mensen gaan eten zonder hun handen te wassen, dan kán dat wonder niet van God komen, denkt de inquisitie. En als het wonder niet van God komt, dan moet het wel van de duivel komen. En als het van de duivel komt, dan is Jezus niet de Messias. En als Jezus niet de Messias is, dan is Hij een bedrieger en een godslasteraar. En als Jezus een godslasteraar is, dan moet Hij sterven. Dát is waar het uiteindelijk om gaat. Dit is geen onschuldige discussie. Nee, Jezus staat hier terecht, Zijn leven staat hiér al op het spel.

Niet voor niets is Jezus héél zwart-wit in Zijn antwoord. Hij zegt niet: 'O ja, sorry, dat zouden ze best kunnen doen.' Nee, Hij komt met een wedervraag. Vers 3: 'Waarom overtreedt ook u het gebod van Gód door uw overlevering?' Inderdaad, de discipelen overtreden de regels van de traditie, de regels van mensen. Maar de Farizeeën overtreden de regels van God Zelf, nota bene vanwege hun traditie!

Hoezo dan? Jezus geeft een voorbeeld, en daar hebben we wat achtergrondinformatie voor nodig. Je kon, als Jood in die tijd, iets van je bezit weggeven aan God. Bijvoorbeeld: je gaf een som geld aan de tempel. Dat deed je bijvoorbeeld als je ergens om ging bidden en je wilde dat gebed kracht bij zetten. Dan zei je bijvoorbeeld: 'Here God, ik ben ziek, maar als U mij weer beter maakt, dan geef ik de helft van al mijn geld aan de tempel.' Dat hóéfde je natuurlijk niet te zeggen, maar als je dat eenmaal had beloofd, mocht je met die helft van je geld niets meer doen. Dat geld moest je daarvoor reserveren. En nu waren er mensen die dat deden en die dan tegen hun ouders zeiden: 'Ja, pap en mam,

sorry, ik heb geen geld om u eten te geven, want ik heb de helft van mijn geld toegewijd aan God.' Maar ja, ouders waren wel afhankelijk van hun kinderen, er bestond geen AOW en er bestonden ook geen pensioenfondsen. Dus die ouders leden honger, omdat hun kind een belofte had gedaan. En de menselijke traditie zei dat dat mocht.

Het ging zelfs nog verder. Als je een hekel had aan je ouders, dan beloofde je gewoon dat je hele bezit na je dood voor God zou zijn. Dan kon je dat bezit nu nog gewoon gebruiken, maar je hoefde je ouders niets te geven. Want ja, het was aan God beloofd...

Jezus reageert hier furieus op! Het gebod van God is toch duidelijk? 'Eer je vader en je moeder! Zorg voor hen! Geen ze wat ze nodig hebben!' Vers 6: 'En zo hebt u door uw overlevering het gebod van God krachteloos gemaakt. Huichelaars! Terecht heeft Jesaja over u geprofeet, toen hij zei: Dit volk nadert tot Mij met hun mond en eert Mij met de lippen, maar hun hart houdt zich ver bij Mij vandaan; maar tevergeefs eren zij Mij, omdat zij leringen onderwijzen die geboden van mensen zijn.' Wat zegt Jezus dus? Hij zegt heel duidelijk: 'Waar het om gaat is het Woord van God. En alle menselijke tradities moeten daaraan ondergeschikt zijn.' Als het Woord van God overwoerd is door de traditie, dan moet je die traditie weggakken! Zonder te aarzelen! Dit uitgangspunt is in de tijd van de Reformatie heel belangrijk geworden. Mensen zoals Luther en Calvijn zeiden: 'Terug naar de Bronnen! Terug naar de Bijbel. Weg met alle menselijke tradities die de Bijbel overwoekeren! Kappen daarmee!' En nu ligt vandaag die vraag ook op ons bord: wat zijn nou dingen die je hebt meegekregen, dingen waar je mee bent grootgebracht, maar die niet goed zijn, die botsen met het Woord van God? Soms kom je daar pas in de loop van je leven achter. Want eerst vind je het zó gewoon!

Zomaar een paar voorbeelden. Misschien heb je dit wel meegekregen: 'Het belangrijkste in het leven is toch dat je gezond bent.' Dat zegt bijna iedereen. Maar het is niet waar. Wat is het belangrijkste? Jezus zegt: 'God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf.' Daar gaat het om! Als je een chronische ziekte met je meedraagt, is je leven niet mislukt. Weggakken dus, die leugen. Of iets anders? Wat moet je kiezen voor opleiding, voor beroep? Iedereen zegt: 'Je moet kiezen wat jij leuk vindt.' Maar is dat ook zo? Jezus zegt niet: 'Doe wat je leuk vindt.' Nee, Hij zegt: 'Volg Mij!' En hoe volg je Hem dan? Door te doen wat Hij wil! Dat vraagt om gebed: 'Heer, wijs mij Uw weg. Wat wilt U dat ik ga doen?' Kijk, en als je dan in de Bijbel leest dat God je talenten heeft gegeven, en je gebruikt die talenten, dan zul je meestal merken dat dat ook iets is wat je graag doet. Wat je dus ook leuk vindt. Maar Jona werd geroepen voor iets wat hij níét leuk vond. Al die volkswijsheden, die staan vaak haaks op het Evangelie. Je kunt heel wat leugens meekrijgen in je opvoeding. Ook in een christelijk gezin. Er zijn ook andere leugens. Als je gepest wordt op school, en iedereen zegt: 'Jij bent stom', en dat gaat ook nog eens tussen je oren zitten. Neem je het mee, je leven in? Of laat je het zonlicht van het Evangelie erop schijnen, zodat de leugen gaat smelten? Er is veel wat je los moet laten, misschien wel meer dan je denkt. En Jezus zegt nog iets, dat maakt het nog ingrijpender. In vers 12 zeggen de discipelen: 'Weet U wel dat de Farizeeën heel boos zijn over wat U heeft gezegd?' En dan zegt Jezus in vers 14: 'Laat hen gaan; het zijn blinde geleiders van blinden. Als nu een blinde een blinde geleidt, zullen zij beiden in een kuil vallen.' 'Laat hen gaan,' zegt Jezus. 'Laat ze los!' Dat gaat ver, dat je soms mensen los moet laten. Dat betekent niet dat je ze moet gaan haten of zo. Of dat je elk contact moet verbreken. Je kunt altijd voor iemand blijven bidden, maar soms moet je iemand loslaten. Iemand die een verkeerde invloed op je heeft. Iemand die je bij God vandaan trekt. 'Laat hen gaan,' zegt Jezus. Gladys Aylward was een Engelse jonge vrouw, geboren in 1902, die zich heel duidelijk geroepen wist om zendingswerk te gaan doen in China. Maar veel mensen om haar heen probeerden haar tegen te houden. Ze maakten haar bang, en ze wilden haar de moed ontnemen. Maar steeds weer hoorde ze de stem van God in haar hart, de woorden waarmee God ook Abram riep: 'Ga weg uit je land, uit je familie... naar het land dat Ik je wijzen zal...' Ze bleef luisteren naar die stem en moest het wel: mensen loslaten. Want ze wilde God vasthouden. Schrik niet als je denkbeelden, dromen, idealen of mensen los moet laten. Als je God maar vasthoudt!

3. Positieve traditie, om juist vast te houden

In het tweede stukje dat we gelezen hebben gaat het opnieuw over de 'overleveringen'. Maar nu is de toon wel heel anders. De drie mensen die deze brief schrijven, Paulus, Silas en Timotheüs, dringen erop aan, bij de christenen in Thessalonika, om vast te houden aan alles wat ze hun hebben geleerd. 'Sta dan vast, broeders (je kunt ook vertalen: 'broeders en zusters'), en houd u aan de overleveringen waarin u onderwezen bent door ons woord of door onze brief.' Die brief, dat is de eerste brief aan de Thessaloniszen. Ik kan me dat zo levendig voorstellen van Paulus en zijn vrienden! Ze hebben er zóveel voor over gehad om de boodschap van Jezus door te geven! Eindeloze reizen, maar ook vervolging en martelingen... En nu hópen ze en bidden ze uit de grond van hun hart dat de jonge christenen standvastig blijven, en niet verslappen in hun geloof. Ze roepen het uit: 'Hou het vast, wat je hebt geleerd!' En dat geldt ook voor ons, in een nieuw seizoen. Wat je aan góeds hebt meegekregen, houd dat vast! Misschien ben je christelijk opgevoed en heb je veel meegekregen dat waarde had. Wat mooi, ga er mee verder! Misschien heb je geen christelijke opvoeding gehad, maar heb je wel kostbare bouwstenen meegekregen voor je leven: doorzettingsvermogen, sociale bewogenheid, humor, relativiseringsvermogen, wat dan ook. Houd het goede vast en zet het in!

Maar hoe weet je dan wat goede elementen zijn, dingen om mee te nemen, en wat je beter achter kunt laten? Paulus en zijn vrienden wijzen op Jezus. Ze zeggen in vers 16 en 17: 'En onze Here Jezus Christus Zelf en onze God en Vader, Die ons heeft liefgehad en ons een eeuwige troost en goede hoop gegeven heeft uit genade, moge uw harten vertroosten en u in elk goed woord en werk versterken.' Als Jezus erbij is, dan zal Hij je troosten en kracht geven. Vraag je altijd af hoe Jezus erover zou denken, wat Hij erover zegt. Hij is het criterium voor goed en kwaad.

Gladys Aylward, zij volgde de roepstem van Jezus. En zij heeft onvoorstelbaar mooi werk gedaan. In China kreeg ze de leiding over een kindertehuis. In de hele streek had iedereen groot respect voor haar en veel werden christen. Toen de oorlog uitbrak en de Japanners kwamen, trok ze met 94 kinderen over de bergen en bracht ze in veiligheid. Over haar leven zijn boeken geschreven en er is een film gemaakt: *De herberg van het zesde geluk*. De weg achter Jezus aan is altijd de goede weg. Altijd. Laat het maar los, wat je aan verkeerde denkbeelden hebt meegekregen. Maar houd het vooral vast: het vertrouwen op Jezus Christus. Want als Hij in het centrum van je leven staat, dan krijgt je leven een intens diepe betekenis.

Daarop liep het uit, mijn praatje op het Wartburg College. Laat alles gestempeld worden door Jezus Christus. Wat je weet over Hem, uit de Bijbel, dat maakt je leven zinvol, en daardoor vallen alle stukjes op hun plaats.

4. 'Ik ben de Weg!'

Toen liet ik de laatste foto zien. En ik vertelde over een reiziger in de jungle van Zuid-Amerika. Hij moest naar een dorp, ergens in het Amazonegebied, en hij had een gids ingehuurd. De gids leidde hem eerst over een brede weg, toen over een smaller weggetje, toen over een zandpad, en daarna over een bospaadje. Op een gegeven moment was er geen weg meer en hakte de gids met een kapes een weg door de jungle heen. De reiziger werd zenuwachtig. Hij zag de zon dalen, en hij dacht: 'Straks moeten we hier stoppen, en overnachten, midden in de jungle, met al die wilde dieren om ons heen.' In paniek zei hij tegen de gids: 'Hoe moet dat nou? Het wordt al avond, en er is hier geen weg!'

De gids draaide zich om, keek de reiziger recht aan en zei met een heel rustige, maar ook krachtige stem: 'Ik ben de weg!' En nog voor het donker was, bereikten ze het dorp.

'Op reis.' Dat is ons jaarthema. Ieder van ons heeft een ander startpunt. Ieder van ons heeft andere ballast meegekregen en moet ook andere dingen loslaten, misschien zelfs wel mensen loslaten. Ieder van ons heeft ook bagage meegekregen, bij ieder van ons weer andere bagage, kostbare bouwstenen voor het leven. Maar we hebben één en dezelfde Gids. Hij gaat voor ons uit. Met vaste hand kapt Hij voor ons een weg door het oerwoud. Hij zegt het: 'Volg Mij! Want Ik ben de Weg!' Amen.